

Telegraful Român

Organ național-bisericesc — Intemeiat în 1853 de Mitropolitul Andrei Șaguna
APARE SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul:
Un an 500 Lei. — Șase luni 250 Lei. — Trei luni 125 Lei. — Pentru străinătate un an 900 Lei, — Pentru America 8 Dolari.

Articole și corespondențe
se adresează **Redacției** Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor
un șir petit 6 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și inserțiunile
se adresează **Administrației** ziarului Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

Renașterea bisericească ardeleană

Dumineca Tomii a intrat în sanctuarul trecutului ardelean ca o zi cu rezonanță adâncă. În epoca renașterii ardeleni și a constituționalismului bisericesc s'au întrunit în această zi reprezentanții clerului și ai poporului la centrele bisericești, ca împreună cu Arhipăstoria Bisericii să examineze activitatea desfășurată într'un an și să alcătuiască împreună programul acțiunilor din viitor.

Dumineca Tomii, din străvechi vremuri apostolice, coincide cu pornirea propagandei misionare de încreștinare a Bisericii. În acea zi, din anul 1848, când a izbucnit foc de răscoală în țară, s'a sfințit Episcop la Carlovăț providențialul Andrei Șaguna, și a rostit aceste profetice cuvinte: „Tu Doamne, știi țința la care doresc să alerg: pe Românii ardeleni din adâncul lor somn să-i deștept și cu voia Ta, spre tot ce e bine și frumos să-i atrag!”

Atât de fascinantă a fost cea mărturisire pentru ardeleni, că bardul național Andrei Mureșanu a început Răsunetul Ardealului cu chemarea: *Deșteaptă-te Române!*

Din mărturisirea noului Episcop, sfințit la Carlovăț, mănecă strădaniile și însăși renașterea Bisericii ardeleni din veacul trecut.

Revenind la Dumineca Tomii pentru întrunirea adunării noastre eparhiale dela Sibiu, încercăm a încopcia trecutul cu prezentul. Biserica e factorul principal de legătură între epoci. Experiența colectivă a trecutului e călăuza cea mai sigură în prezent și în viitor.

Azi ne găsim la o cotitură a istoriei și într'un moment de mari răspunderi și nădejdi în Biserica neamului.

Mai mari răspunderi decât în trecut, sub stăpânire străină. Căci atunci problema statului nu făcea parte integrantă din problemele Bisericii noastre.

Astăzi, în Statul nostru național, Biserica ortodoxă națională e suflului lui.

Ortodoxia națională ca credință, ca practică și ca metodă este organul lui Dumnezeu de atingere cu suflulele noastre, în toată extinderea, varietatea și bogăția. Ortodoxia este chemată să închege pe toți fiii neamului într'o unitate indestructibilă.

Și suntem convinși că în această Biserica a plasat Dumnezeu taina vieții, a păcii și a fericirii noastre și însuși destinul pe această lume al neamului nostru.

Un cugetător ortodox din veacul trecut spune:

«Noi știm că atunci când cineva dintre noi cade, el singur cade; dar nimenea nu se mântuiește singur. Celce se mântuiește se mântuiește în biserică, fiind mădularul ei și în unire cu toți ceilalți membri ai ei. Dacă cineva crede, el e în comuniunea credinței; dacă iubește, e în comuniunea iubirii; dacă cineva se roagă, e în comuniunea rugăciunii. Drept aceea nimenea să nu se sprijinească în nădejdea rugăciunilor sale proprii și tot celce se roagă să cheme ca mijlocitoare întreaga biserică, nu ca și când

s'ar îndoi de mijlocirile Mântuitorului nostru, care este adevăratul Mijlocitor, ci în asigurarea că întreagă biserică se roagă pentru toți fiii săi. Toți ingerii se roagă pentru noi, apostolii, martirii și patriarhii și mai presus de toți Maica Domnului nostru, și această sfântă unitate este adevărata viață a Bisericii.»

O lărgire a orizonturilor vieții bisericești s'a început prin păstorirea providențialului Arhiepiscop și Mitropolit Andrei Șaguna.

Renașterea bisericească din veacul trecut a fost călăuzită de două principii fundamentale: *libertate și disciplină*. N'a fost lozincă mai răsunătoare dealungul veacului trecut ca libertatea. Prin libertate mulți au înțeles că fiecare e suveran să trăiască nestânjenit de alții. Lumea era obsedată de convingerea optimistă că natura omenească e bună și deci să se dea omului deplină libertate de a se manifesta.

Dogma creștină încă învață că natura omenească e bună în temeliiile ei, dar tot atât de adevărat e că în natura omenească se strecoară elemente streine, perverse care trebuiesc înfrânate.

Libertatea adevărată, în sens creștinesc este puterea de a realiza idealul vieții pentru care am fost făcuți.

Libertatea e răspundere și mai presus de orice supunere leală față de Dumnezeu și de voia Lui. Libertatea este rodul binecuvântat al educației creștine.

Mitropolitul Andrei a înțeles că poporul nostru își va câștiga adevărată libertate prin școală, prin educație și prin cultură cât mai desăvârșită.

Educația și cultura crează disciplina interioară.

Nici disciplina n'a fost cruțată de interpretări eronate.

S'a crezut uneori că crederile n'au rost practic ci esențială e conduita omului. Bigoții puteau crede ce voiau despre dogme, doctrine și credință, dar oamenii rezonabili se mulțumiau să aibă o viață corectă, în relațiile lor personale.

Moralitatea însă decurge din religie și nu e independentă de ea. Nu poate fi disciplină unde nu este convingere. Iară convingerea derivă din religie. Aceasta își are normele de adevăr și de moralitate. Ele se bazează pe experiențe inmutabile descoperite în persoana și învățătura Mântuitorului Hristos. Validitatea lor e confirmată de veacuri. Aceste norme nu au fost prezentate generațiilor trecute ca material de cercetări speculative ci pentru acceptare practică. Nu e menirea noastră să adaptăm creștinismul la cerințele vremii ci noi să ne conformăm postulatelor creștine. A ne conforma legilor e lucru bun. Dar trebuie să ne conformăm disciplinei date de Dumnezeu.

Renașterea bisericească din Ardeal s'a urzit din reînvierea valorilor supranaturale. Chemarea generației de azi este să le realizeze aceste valori prin toate eforturile individuale și colective.

Imprejurările din veacul trecut nu mai există azi. Și greutățile de atunci se deosebesc de cele de azi. Totuși în duhul celor din trecut e chemată generația de azi să lupte cu tărie și perseverență, apărând de orice năpăstuire, depozitul sacru, moștenit dela înaintași.

Tr. Scorobeț

* FOIȘOARA *

Din pervazul veșniciei — Singurătate —

Am văzut astăzi carul mortuar trecând pe străzile orașului. L-am văzut și ieri. L-am văzut și alaltăieri. Il văd aproape în fiecare zi. Și'n fiecare zi carul acesta lugubru duce la groapă câte un mort, acum în cumpăna primăverii. Dacă aș fi fost un impresar de filme de cinematograf, în goană după vre-un subiect senzațional și inedit de melodramă, m'aș fi oprit în fața dricului negru, cel mult o clipă. Aș fi petrecut apoi, cu privirea sau cu gândul, pe cel plecat dintre cei vii, cel mai departe până la poarta cimitirului, frontiera unde începe zona marilor semne de întrebare în problematica vieții omenești, hotarul care desparte două lumi ce se detestă. Nu m'aș fi oprit mai mult de o clipă în fața carului care ducea pe semenul meu la locașul de veșnică odihnă de pe coama dealului inverzit, fiindcă spectacolul unei ceremonii funebre, oricât ar fi de impresionant, e un fapt divers banal, o întâm-

plare care nu-i nici senzațională și nici inedită, o arie care se repetă zilnic și care nu mai interesează lumea. Iar dacă aș fi fost un om de vervă — grăit-a doar înțeleptul Solomon: «O inimă veselă este tot atât de binefăcătoare ca și o băutură de leac» — fără să-mi fi cojit cu totul viața de senzual și de farmecul ei transcendental și fără să am o conștiință morală deficientă și invederat intunecată, cred că trecerea mortului pe stradă ar fi fost pentru mine prilejul potrivit să fac această afirmație laconică: în fine, bine că s'a terminat și ultima fascicolă din viața pământească a acestui biet muritor. Sau: sic transit gloria mundi. Și chiar dacă aș fi repurtat asupra mea biruința unui moment de serioasă reculegere, nu mi-ași fi adus aminte de acel evocator «gândește-te, omule, că ești pulbere, și 'n pulbere te vei reîntoarce», care potențat de vederea raclei mortuare, te izbește puternic și convingător. Am avut însă norocul și fericirea să fiu dotat cu o structură sufletească cu afinități organice față de întrebările adânci ale destinului omenească, și atâta cât omenește se poate trăi adevărul creștin într'o epocă hedonistă și excesiv de materialistă în care suntem legați de

gânduri, și cu tălpile și cu sufletul, să-mi însușesc o concepție de viață fundată pe acest adevăr creștin și să fac din Evanghelia Domnului pârghia de căpetenie a armăturii mele spirituale. Asta m'a făcut astăzi, și ieri, și-alaltăieri, să mă opresc în fața carului îndoliat care trecea pe străzile orașului și să strig cu voce răspicată: ce-ai cu mine, mortule? Am călcat adeseori pragul areopagului în care cărturari erudiți frământă cu mintea aprinsă tainele lumii și ale vieții omenești. Le-am apreciat entuziasmat puterea de subtilitate. Le-am admirat tehnica de construcție abstractă. Am rămas uimit de eficiența logică a demonstrației lor. Dar nu știu cum se făcea că totdeauna ieșeam de aici cu sufletul vraiste și desamăgit. Cu impresia că, deși oamenii aceștia jonglează magistral cu judecata, nu pot emite decât teoreme vagi de geometrie chiar și în domeniul celor mai profunde probleme de viață omenească, nu pot formula decât simple și neîntemeiate pronosticuri. Abia afară în zbuciumul lumii și al vieții trăite, a înflorit în farinile sufletului meu liliacul unei simfiri curate și adevărat creștine, ca să trăiască și să ardă în mine cu forța de vitalitate care depășește toate sentințele dogmatice din cărțile grele de

gânduri, și ca să-mi deschidă orizonturile senine ale unei autentice înțelegeri a rostului nostru omenească. Și abia atunci când am luat contact nemijlocit cu realitatea, am putut auzi și glasul mortului dus la groapă. Fiindcă și mortul are un glas. Mai frumos decât toate florile retorice ce se debitează la marginea mormântului său deschis. Mai indioșetor decât orice incantație verbală. Mai vibrant și mai elocvent decât orice requiem patetic. Nu știu cine a fost în viața lui pământească. Poate a fost un sfânt, sau un făcător de rele odios. Poate a fost o călugăriță umilă și neprihănită, sau o vividieră veselă și depravată. Acum ne vorbește cu egală putere de adevăr: «Rămas bun, lume. Mă duc acasă. Eu n'am fost al tău. Tu n'ai fost a mea. În vâile tale am fost un simplu pelerin. Am trăit singur printre milioanele de oameni. Acum mă duc acolo unde nu mai sunt singur... Am putea să spunem că omul care se duce dintre noi pe-o cale neîntoarsă, a aflat în cele din urmă, acel «dulce mister al vieții», pe care una din cele mai frumoase cântări americane îl exprimă în aceste minunate vorbe: «O, sweet mystery of life, at last I found thee!» (O, dulce mister al vieții, însfârșit

Patimile și Invierea Domnului în catedrala mitropolitană

Sărbătorile împărătești, așa cum se țin în orașul de reședință al mitropoliei noastre, sunt totdeauna un prilej de înaltă trăire duhovnicească. Ziua de sărbătoare, pe care o inaugurează dangătul clopotelor mitropoliei, își atinge culmea de trăire creștină în timpul serviciului divin care totdeauna se face în sobor. Dacă adaugi la aceasta și participarea înaltelor noștri ierarhi și răspunsurile liturgice cari îți dau aripi sufletului ca să se înalțe pe cele mai înalte culmi, apoi o predică rostită cu mult suflet, precum și participarea naturii cu parfumul ei de primăvară, vei înțelege de ce și anul acesta Patimile și Invierea Domnului au chemat în vasta catedrală mitropolitană o mare de oameni.

Începând cu Joia din săptămâna patimilor și până a treia zi, numai Isus Pantocrator a putut cuprinde cu ochii săi sufletele ce-l urmăreau calvarul și mărirea.

Astfel Joi, orele 6 d. m., la citirea celor 12 evanghelii, au servit I. P. Sf. Mitropolit Nicolae și P. S. Vasile înconjurat de clerul mitropolitan. Predica zilei, despre patimile Domnului, a rostit-o păr. Secaș, misionarul eparhiei noastre.

Vineri, orele 4 d. m., I. P. Sf. Mitropolit, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a slujit Vecernia mare, și a făcut scoaterea epitafului, iar la 6¹ a asistat de P. S. Vasile a făcut Prohodul. Predica zilei a rostit-o păr. I. Bozocă.

Duminecă, I. P. S. Nicolae, asistat de P. S. Vasile și un sobor de preoți, a slujit slujba Invierii. P. S. Vasile a rostit o frumoasă predică care a fost ascultată cu mare atenție de credincioși.

Sf. Liturghie s'a slujit la orele 9¹ de către I. P. S. Mitropolit, care a rostit o impresionantă predică în legătură cu luminatul praznic al Invierii, pe care credincioșii, cari umpleau și de data aceasta biserica până la refuz, au ascultat-o cu multă evlavie.

A doua zi de Paști sf. Liturghie a slujit-o P. S. Vasile asistat de un sobor de preoți, iar predica zilei a rostit-o păr. Secaș.

Atât în săptămâna patimilor cât și la înviere, la sf. Liturghie, întâia și a

Solemnitatea sfințirii bisericii din Aciliu

Dreptcredincioșii sfinteii noastre biserici din Aciliu au fost răsplătiți pentru jertfelnicia muncii lor depuse cu ridicarea mărețului locaș dumnezeesc, prin participarea în persoană a I. P. Sf. Mitropolit Nicolae, a treia zi de Paști (26 Aprilie), pentru sfințirea bisericii lor.

Memorabila zi, când Înaltul Ierarh al bisericii noastre a descins în mijlocul poporului dreptcredincios, a fost pentru acileni și satele din jur o adevărată zi pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm într'ansa.

În această zi Aciliul — care a dat neamului nostru bărbați, cari au ilustrat paginile istoriei, pentru apărarea credinții ortodoxe ca, popa Ioan (Avramovici) și regretatul ctitor de biserică și luminat sfântului episcop Nicolae Ivan, — a trăit cea mai istorică zi, prin lucrarea apostolică și evanghelică a Înaltului Ierarh, care jertfind timp și oboseală s'a coborât în mijlocul poporului, care L-a primit cu flori și lacrimi de bucurie, setoși să-și vadă Ierarhul și ca să cunoască în toată profunzimea sufletelor lor — prin glasul blând, plin de înțelepciune și de părintesc dragoste — rostul pe pământ al bisericii lui Hristos.

Călăreți, poartă de primire frumos împodobită cu verdeață și scoarțe românești, copii de școală în frumosul port acilienesc, cu flori și nevinovăție, tineri cu entuziasm și bărbăție, bătrâni încovoiați de vreme cu evlavioase femei, cu lacrimi de bucurie au primit la ora 8 jum. pe celce a coborât în numele Domnului, pe I. P. S. Mitropolit Nicolae ca să sfințească mărețul locaș de rugă și închinare.

În fața bisericii corul stud. teologi, condus de prof. Gherman întonează: „Pe Stăpânul și Arhiereul nostru...” iar protopopul Săliștei Dr. D. Borgia, asistat de prot. Sighișoarei E. Stoica, (fost 7 ani preot în Aciliu) și de preoții:

doua zi, răspunsurile liturgice au fost date de corul mitropolitan sub conducerea neobositului profesor protopop Timotei Popovici, care a cântat și de data aceasta frumos și înălțător.

Sf. Paști, la mitropolia noastră, au fost iarăși un prilej de renaștere pentru cucernicii noștri credincioși.

Hanzu-Cacova, Vlad-Mag, Bărbat-Aciliu, Isacu-Săliște, Popoviciu-Sibiul, Ilea-Topârcea, Fluceș-Săcel, Albu-Ludoș, Albu-Apodul de sus și diaconii catedralei din Sibiu I. Circov și Macarie, bineventează pe Înaltul Ierarh în numele preoților și al credincioșilor cu cuvinte pline de emoție, mâncând dela cuvintele: „Bine este cuvântat cel ce vine într'u numele Domnului”.

Înalt Prea Sfințitul, însoțit de consilierii arhiepiscopiești V. Nistor și I. Grovu, mulțumește pentru frumoasa primire și-și exprimă bucuria că are prilejul de a răsplăti osteneala acilienilor pentru roada credinții lor.

Solemnitatea actului sfințirii se săvârșește într'o atmosferă de adâncă evlavie.

În biserica spațioasă, — neîncăptătoare de astă dată, — se slujește apoi sfânta și dumnezească liturghie, care impresionează până la lacrimi sufletele. Clipe rare de bucurie duhovnicească în viața unui sat, clipe cari vor rămâne ca o icoană vie în suflete.

La sfârșitul sfinteii liturghii I. P. Sf. Mitropolit Nicolae, mâncând dela cuvintele sf. Apostol Pavel (Filip. 4, 4): „Bucurați-vă și iarăși zic, bucurați-vă” timp de o oră și mai bine a împărțit pâine duhovnicească, de suflet ziditoare și mântuitoare, mulțimii ascultătorilor. Cu voce blândă și plină de avânt, I. P. S. Sa a picurat în sufletele ascultătorilor învățătura dumnezeiască începând cu adevărul și lumina ce se desprinde din slăvita înviere cea de a treia zi a Domnului, ca piatră, din capul unghiului a credinții noastre, pe care stă neclintită Biserica noastră.

Arată însemnătatea sfințirii bisericii precum și datorințele credincioșilor față de sfântul locaș dumnezeesc. Îndeamnă și sfătuește cu dragoste părintească la înțelegere și iubire frățească pe toți credincioșii bisericii din Aciliu.

Laudă jertfelnicia morală și materială precum și munca tuturor celorce au contribuit la înălțarea frumoasei biserici.

Aduce mulțumiri tuturor donatorilor cari cu sume mari ca și cu banul văduvei au contribuit la zidirea bisericii, în deosebi regretatului fiu al Aciliului episcopul Nicolae Ivan, care a

donat iconostasul sculptat în lemn masiv de stejar și care a donat și o însemnată sumă de bani, apoi profesorului I. Oțoiu, care a contribuit cu o sumă însemnată la pictura iconostasului (pictat de Moldovanu) și fostului prefect dl N. Regman, pentru frumoasele donații din partea prefecturii județului (90.000 lei).

Cuvintele arhierești au făcut o adâncă impresie asupra ascultătorilor.

După înălțătoarea cuvântare a I. P. Sfințitului, tot poporul a fost stropit cu apă sfințită de însuși I. P. S. Sa.

La masa dată de consiliul parohial I. P. Sfințitul ridică paharul în sănătatea M. Sale Regelui Carol II, dorindu-I sănătate pentru binele și propășirea țării.

Din partea dlui prefect al județului aduce respectuoase omagii dl I. Muțiu, secretarul general al prefecturii.

Părintele protopop Dr. D. Borgia aduce I. P. Sf. Mitropolit omagiul preoților tractului și al credincioșilor dorindu-I ani mulți de arhipăstorie în deplină sănătate spre slava sfinteii noastre Biserici și fericirea credincioșilor ei.

Profesorul Oțoiu dela Academia agr. din Cluj, citește o scrisoare din partea dlui profesor I. Lupaș, prin care laudă osârdia și munca acilienilor. Arată apoi începuturile planului de zidire a bisericii desăvârșită astăzi.

Prof. Vulcuțiu, dir. gim. din Dicio-Sânmartin, vorbește despre legătura, colaborarea bisericii și a școlii pentru slava lui Dumnezeu și propășirea satului Aciliu.

Pr. I. Bărbat mulțumește I. P. Sf. în numele consiliului parohial și al credincioșilor din Aciliu, pentru mărețul act al sfințirii bisericii.

La ora 3 jum. masa se ridică și I. P. Sf. însoțit la mașină de toată suflarea din Aciliu și de mulțimea oaspeților, mulțumit de lucrul săvârșit pentru slava și lauda Domnului, în sunetele clopotelor se îndreaptă spre Sibiu.

În numeroasa asistență care a participat la solemnitatea actului sfințirii bisericii s'au remarcat dñii: Dr. N. Regman fost prefect, E. Piso fost deputat, prof. Oțoiu-Cluj, prof. Vulcuțiu dir. gimn. din Dicio-Sânmartin, L. Roșca pretorul plășii Săliște, pretor P. Bratu-Mercurea, Al. Iosof dir. Săliște, S. Duma notar Săliște precum și profesorii și învățătorii din Săliște. Asistent.

te-am găsit). Am putea să ne verificăm frânele conștiinței noastre slabe și insuficient disciplinate. Să constatăm cu durere că din punct de vedere moral suntem mai răci decât mormonii din cosciug. Să ne reprimăm ticăloșia cu biciul Scripturii Sfinte: «Întoarceți-vă, întoarceți-vă dela calea voastră cea rea. Pentruce vreți să muriți?... Eu îți șterg fărădelegea ca un nor, și păcatele ca o ceață. Întoarce-te la Mine, căci Eu te-am răscumpărat... Veniți să ne întorcem la Domnul!»... Dar vederea cortegiului mortuar, atunci când nu ești cu totul ostil și refractar față de tainele vieții ce va să vie, îți inspiră mai degrabă gândul că încercând să pătrunzi destinul robului adormit întru Domnul, poți pătrunde, aproape fără reticențe, propriul tău destin. Destinul tău de om singuratec. Fiindcă mortul a vorbit: am fost singur în lume. Singuri suntem și noi, oricât de mult ne-am amestecat cu ideile unei vieți colective. Vorbesc de singurătatea noastră ontologică, de marea noastră singurătate metafizică, spirituală.

Da, suntem singuri în lume. Venim în ea singuri, trăim în ea singuri și plecăm din ea singuri. Pe planul spiritual trăim în lume într'o mare și nespuse de tristă singurătate căci ce-mi folosește mie mulțimea aceasta imensă de care mă lovesc în fiecare zi și care mă prinde în vălmășagul ei, milioanele acestea de oameni cari umblă grăbit și se agită în jurul meu, dacă n'am nici o putere asupra chinului meu lăuntric, dacă nu mă pot scăpa de sentimentul acesta greu de

singurătate care a răsărit în mină organic și care mă apasă pe suflet mai tare ca orice tristețe, ca orice desnădejde? Singurătatea ridică ziduri masive în jurul nostru, să nu ne putem identifica cu cei cari trăesc alături de noi, să nu ne putem integra sufletește cu ei, să nu putem realiza o perfectă congruență între sufletul nostru și sufletul lor, să trecem pe lângă ei ca niște fantome ideale, să rămânem mereu singuri. Singuri, în birourile și atelierelor noastre de lucru. Singuri, în casă și pe stradă. Singuri, între cei cu cari călătorim. Singuri la petreceri și sindrofii. Singuri, chiar în mijlocul familiei noastre. Și pentru a fi singuri în căminul în care inima noastră a bătut alături de părinții și frații noștri, nu trebuie să așteptăm ziua în care nici unul dintre aceștia nu se vor mai găsi aici. Singurătatea noastră a început înainte de a se fi dus de lângă noi cei mai dragi și cei mai de aproape. Singurătatea noastră a început în clipa în care am fost aruncați în lumea aceasta care contrazice, flagrant de antinomic, ființa noastră spirituală.

Dar cum să nu ne simțim noi, simple epave purtate de vânt, singuri și streini în lume, și să nu ne strigăm singurătatea până în inima cerului, atunci când însuși Mântuitorul nostru Isus Hristos, într'un moment de concesiune a firii Sale omenești, a spintecat întunecul și tăcerea ce se lăsaseră pe muntele Golgota cu strigătul Său: «Eloi, Eloi, lama sabahțani? Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, de ce m'ai părăsit?» Cel mai

sfâșietor strigăt de singurătate s'a ridicat de pe înălțimea Calvarului. El cuprindea într'insul toate strigătele noastre... S. O. S. (Save our spirito) e strigătul de panică și de ajutor pe care îl dau toate părțile pe unde telegrafice fără fir de pe vapoarele ce se găsesec în pericicol de naufragiu. Ingrozit de străfundurile oceanului, vaporul cuprins de furtună și de primejdia cufundării, difuzează din vârful catargelor sale apelul impresionant de salvare, în largul fără de sfârșit al apelor. Intocmai așa și sufletele noastre ridică ruga singurătății lor către Tatăl din ceruri care le-a zidit. Și nu se vor mai simți singure decât în momentul în care vor părăsi această lume, ca să se odihnească la sânul Său.

V. Sămărtinean

Românii și Sfântul Munte Athos

Gh. D. Cioran: Σχέσεις των Ρουμανικών Χωρών μετὰ τοῦ Ἁθῶ καὶ διὰ τῶν μονῶν Κουτουλουμουσίου, Λαύρας, Δοχειαρίου καὶ Ἁγίου Παντελεήμονος ἢ τῶν Ρώσων, (Relațiile țării-lor Române cu Athosul și în deosebi cu mănăstirile Cultumuș, Lavra, Dohiar și Sf. Pantelimon sau a Rușilor), Athena, 1938, 304 pag. Prețul?

Di Gh. D. Cioran este profesor secundar la un liceu din capitală. Licențiat al Facultăților de teologie și litere din București și profesor titular, Dsa a pus deoparte ban cu ban spre a putea întreprinde în străinătate studii, în deosebi din ramura

istoriei bisericii române. Până acum, după o ședere de aproape 3 ani în Athena, Dsa a dat la iveală volumul cu titlul de mai sus, prezentat ca teză de doctor la Facultatea de teologie de acolo. Când te gândești cât de puțin măgulitoare sunt condițiile în care cineva poate studia pe cont propriu în streinătate și mai ales câte greutate materiale nu întâmpini, fapta dlui Cioran este demnă de laudă. Și mai suntem informații că Dsa intenționează să aprofundeze și limba slavă în Varșovia, care alături de greacă ne închid isvoarele cele mai însemnate din trecutul nostru național și bisericesc. Dar să revenim.

Relațiile noastre cu Athosul au format preocuparea multora dintre cercetătorii noștri. În treacăt amintim cercetările unui T. Burada (Revista pentru istorie, arheologie și filologie, I—III), B. P. Hajdeu, Xenopol, Melchisedec, iar în special cercetările mai nouă ale dlor N. Iorga (Muntele Athos în legătură cu țările române, 1913, Athos) și St. Nicolaescu în mai multe din publicațiile ce le-a cules în călătoria Dsale pe la mănăstirile muntelui Athos. Despre problema mănăstirilor închinete avem iar o mulțime de publicații dintre cari cităm: C. Bolliac: Monastirile din România 1862, I. Brezoianu: Monastirile zise închinete și călugării streini 1861 — afară de colecțiile de documente și polemici din timpul secularizării — iar acum mai nou, din punct de vedere juridic, dl M. Popescu Spineni: Procesul mănăstirilor închinete, Buc. 1936. Din toți cei enumerați mai sus și alții pe cari nu i-am înșirat singur T. Burada și St. Nicolaescu au studiat la fața locului pri-

Să mai creiăm asociațiuni?

O anecdotă veche povestește că înainte vreme de câteori se întâlneau doi români, fiecare își ținea de datorie națională și frățescă să ridice, unul pentru altul, câte un toast; iar dacă cei doi indivizi erau întâmplător doi nemți, alcătuiau la moment un „Verein“...

Dar timpurile «fericite» s'au cam mai dus; — la tostat, nu-i vorbă, n'am rămas prea mult în urma înaintașilor; dar, trecând la chestia de-a alcătui alte și alte «Verein»-uri, aici cred că am întrecut pe cei mai veritabili fii ai lui Arminius.

Iată, drept pildă, o revistă clujană, «România Eroică» redactată de altfel cu istețime și cu neobosit zel ziaristic, împlinind un an de existență, propune de Sf. Inviere să se creeze alte două asociații:

Una «Liga Afirmațiunii Românești», a doua „Școala Eroică“.

Programul de înfăptuire al acestor organizații viitoare conține între alte generalități:

înlăturarea elementelor parazitare dela conducerea treburilor publice;

chemarea la viață a sufletului colectiv al neamului;

reîncreștinarea neamului;

asimilarea elementelor străine asimilabile;

colonizarea românilor de peste granițe;

crearea corpului de industriași și negustori români;

intensificarea propagandei spirituale, etc.

Cu alte cuvinte, nimic nou în acest program, nimic ce nu s'ar găsi în programele altor organizații la fel.

Ce însemnează «afirmațiune?» Însemnează: susținerea, cu mai multă sau mai puțină tărie, a unui adevăr.

Liga Antirevizionistă, Asociațiunea «Astra», societatea FOR-ul, Asociația clerului șcl. ce sânt alt ceva decât organizații de «afirmațiune», adică susținătoare sau luptătoare pentru adevăr.

Când le avem pe acestea, — și încă în plină și binefăcătoare activitate, — la ce bun să le sporim numărul cu «Liga Afirmațiunii?» Urmând drumul ei, azi mâne ne-am putea trezi și cu o «Ligă a Negățiunii»...

Probleme-Recensii-Comentarii

1. Onisifor Ghibu, *Ordinul Franciscanilor Conventuali din Transilvania*, volumul I, București, 1938, XIII+770 pag. Lei 300.

2. Onisifor Ghibu, *Ordinul Franciscanilor Conventuali din Transilvania*, vol. II, București, 1937, CVII+362 pag. Lei 200.

3. Onisifor Ghibu, *La o răscruce a vieții mele*, (Un bilanț și o mărturisire), Cluj, 27 Februarie 1938, 195 pg.

Activitatea dlui prof. univ. Onisifor Ghibu pe terenul politicii religioase a statului nostru, dela răsboiu încoace, este prea merituosă și bine cunoscută, încât acum, când îi anunțăm aceste trei noi volume, referitoare la aceeași problemă, să se simtă nevoia s'o invocăm în toată extensiunea ei. Dsa este singurul dintre intelectualii noștri de seamă, care cercetând arhivele ordinelor călugărești romano-catolice din Transilvania, a putut desvălui opiniei publice caracterul periculos, pentru statul nostru, al activității acestor pioneri ai maghiarismului îmbrăcați în haină de călugări.

Tot Dsale îi revine meritul că statul nostru a putut intra în posesiunea mai multor imobile și averi pe cari aceste ordine călugărești le dețineau în mod ilegal.

Argumentele pe cari le aducea de multe ori în sprijinul acțiunii sale sunt de natură secretă sau intimă și din ele se poate cunoaște întreaga viața materială și spirituală pe care aceste ordine au pus-o în slujba maghiarismului. Gravitatea acuzațiilor, pe cari le-a adus contra acestor ordine călugărești, a determinat guvernele țării la o serie de măsuri severe contra lor. Am putea spune că tot ce s'a făcut bine în acest domeniu se datorește muncii de titan a profesorului dela Cluj, și tot ceiace nu s'a făcut, se datorește lipsei de înțelegere a unor bărbați politici români, cari de multeori au privit minor chestiunile de politică bisericească.

După cunoscuta luptă dusă anii trecuți contra Ordinului premonstratens dela Oradea, anul acesta ne prezintă în lumina unor documente originale și secrete activitatea periculoasă a ordinului minorit. Primele două volume, cari trec cu mult o mie pagini de documente și concluzii, sunt închinete Neamului românesc și M. Sale Regelui. Ultimul, *La o răscruce a vieții mele*, cuprinde străduințele acestui suflet dăr

de român pe terenul vieții și politicii bisericești.

Asupra lor vom reveni, în special, în numerele viitoare. Până atunci le recomandăm călduros cititorilor noștri și cucernicilor preoți, iar autorului — ilustrul profesor dela Universitatea din Cluj, — îi exprimăm recunoștința noastră pentru lupta ce o duce pentru a așeza acest neam în drepturile sale.

Nicolae Regman, *Figuri din trecutul cultural al Ardealului*, Sibiu, 1938, 35 pg. Lei 15.

În seria de publicații «Popasuri duhovnicești», editată de Arhiepiscopia noastră, a apărut nou, de cunoscutul profesor și scriitor Nicolae Regman, o broșură, al 16 nr. din seria amintită, care sub titlul de mai sus ne actualizează două figuri mărețe de apostoli ai culturii românești: Gh. Lazăr și Mitropolitul Andrei Șaguna.

Autorul, un iscusit scriitor, ne face să călătorim cu gândul în lumea de preocupări culturale a acestor doi luminători ai neamului nostru, cari au transformat noaptea secolului trecut în zorile unei propășiri de cultură națională.

Felul evocativ și stilul atât de plăcut și ușor, în care dl Regman ne face să trăim cu cei doi eroi din *Figuri din trecutul cultural al Ardealului*, ne înlesnesc priceperea acestei epoci care ar fi fost un mormânt al neamului fără aceste două lumini binecuvântate.

O recomandăm, deci, cu siguranță, că lectura acestei broșuri va produce în sufletul cititorilor o adevărată plăcere și recreare sufletească. — B.

Elementul românesc în trecutul liceului „Gh. Lazăr“ din Sibiu, de profesorul Dr. Ioan Stanciu, Sibiu, 1938, Tip. „Dacia Traiană“, 29 pp. 10 Lei.

Cei dintâi cercetători ai acestei școale sibiene, astăzi liceul românesc „Gh. Lazăr“, au fost profesorii maghiari de pe vremuri ai gimnaziului, când elementul românesc, deși reprezentat în număr covârșitor, era sau trecut sub tăcere, sau înfățișat sub numiri maghiarizate.

Abia primul director român al liceului, regretatul Dr. Ioan Bunea, și-a luat osteneală să prezinte în două anuare (1922—

1924) un tablou al elevilor români cari au cercetat gimnaziul dela începutul său până la sfârșitul erei maghiare. (Numele unor elevi români, cu nume ce nu sună românește, lipsesc însă și din tabloul alcătuit de directorul Dr. I. Bunea).

O expunere, din punct de vedere românesc, mai lungă, conține broșura dlui profesor Dr. Ioan Stanciu, care a izbutit să aducă prețioase contribuții întru luminarea unor probleme care trebuie să preocupe fără îndoială în deosebi pe românii din partea locului.

Nr. 5321—938.

Aviz oficial

În vederea prăznuirii zilei de 10 Mai a. c., se aduce la cunoștință on. cler și credincioși că programul serbării cuprinde serviciul religios al Doxologiei, cu predică ocazională în sfânta biserică, în prezența credincioșilor și autorităților, și serbare școlară.

On. preoțime va lua contact cu autoritățile locale în vederea executării programului oficial pe întreaga țară, îngrijindu-se ca deodată cu evocarea fericitului eveniment istoric, ziua de 10 Mai să fie o zi de generală concentrare națională pentru manifestarea sentimentelor de loialitate față de Tron și izvor neprihănit de solidaritate națională și de dragoste de țară și neam.

Sibiu, 30 Aprilie 1938.

Consiliul arhiepiscopesc

Nr. 5159.

Comunicat

Se face cunoscut că Ministerul de Interne a autorizat: Liga culturală pentru unitatea tuturor Românilor să editeze «Constituția Regele Carol al II-lea».

Onor. oficii protopopești și parohiale se invită a da concurs delegaților speciali ai Ligii cari se vor prezenta pentru plasarea broșurei, la prețul de 10 lei exemplarul.

Fiecare oficiu parohial să-și procure câte un exemplar.

Venitul ce se va realiza din vânzarea acestei broșuri formează Fondul: Regele Carol al II-lea și e destinat exclusiv ajutorării elementului românesc în viața economică.

Consiliul arhiepiscopesc

mul mai ales inscripțiile ce vorbesc de dania românească în Sf. Munte, iar al doilea fotografiind unele hrisoave și publicându-le. Cel care a adâncit însă cel mai mult studierea metodică a documentelor noastre dela Athos este Gabriel Millet, care este singurul (mai fusese și rusul Sebastianoff prin anii 1850—60 dar materialul cules de el, ca și de neobositul Porfir Uspenschi sau s'a distrus, sau este neaccesibil fiind de limba rusă — ce a fotografiat toate actele și picturile bisericilor și mănăstirilor din Athos pline de danii de-ale voevozilor noștri de pe vremuri. Până acum au apărut, din strădaniile lui G. Millet de câțiva ani, un album cu fotografiile picturilor unora din mănăstirile athoniste (Paris, 1927), iar actele fotografiate de Millet sunt date spre studiere și publicare — (vorbim de cele ce ne privesc) cele slavone profesorului cernăuțean Gr. Nandriș (care a și publicat în 1937 un volum cu actele mân. Cutlumuș), iar cele grecești dlui P. Lemerle dela școala franceză din Athena.

În acest stadiu stau cercetările noastre în legătură cu Athosul. Necunoscând nici măcar toate hrisoavele mai importante ce se află în arhivele acelor mănăstiri, cercetătorii noștri se folosesc mai mult de studiile bibliografice și de sinteză streine, în loc să cerceteze însăși actele (sigur cu puține excepții enumerate). Ne stă încă deocamdată cu desăvârșire închisă arhiva de corespondență pe care au avut-o în trecut mănăstirile din Sf. Munte cu țările noastre. În această lumină privită, teza de doctorat a dlui Gh. Cloran are pretenții cu mult prea modeste.

Lucrarea dsale se împarte în două părți mari. În cea dintâi se vorbește în general despre relațiile noastre cu Athosul, (începutul acestor relații și împrejurările în care s'au înjghebat, rezultatul ce a urmat pentru biserică, monahismul și cultura noastră pe urma acestor legături și în sfârșit legăturile economice (daniei în bani, închinerii de mănăstiri). Privită în general, partea aceasta — în afară de oboseala străngerii bibliografiei — (asupra cărui capitol am mai avea câte ceva de observat...), are doar o concluzie sau două originale, restul sunt cele tradiționale, de până acum. Dsa stabilește că relațiile între noi și Athos încep sub domnia voevodului Nicolae Alexandru Basarab (1352—1364) iar nu sub urmașul lui, Vlaicu Vodă (1365—76), cum s'a crezut până acum (prefață). Dovezi pentru aceasta sunt cele două documente din 1369 Sept. și 1370 date de Vlaicu și de protosul Athosului Hariton, azi îngrijite spre publicare de P. Lemerle (cari i le-a pus și dlui Cloran la dispoziție în manuscris), în care se pomeneste că deja și Nic. Alexandru Basarab dăduse ajutoare pentru ridicarea unui turn și a unor clădiri de întărire de ale mănăstirii Cutlumuș (p. 23 și 25). Peste tot, sunt juste concluziile la care ajunge dl Cloran atunci când afirmă că în jumătatea a II-a a sec. XIV și urm. personalitățile marcante ale Bisericii ortodoxe erau călugării athoniți și așa se explică și faptul aproape conex, al venirii athoniților la noi, imediat după transferarea lui Iacint dela Vicina, probabil și el athonit (vezi la M. Ghedeon: Πατριάρχικοι πύλακες (Listele patriarhale, Cpol. 1890

seria călugărilor athoniți ajunși patriarhi, mitropoliți, etc.). Mai ales când ne gândim că prin isihasm, Athosul era acum în culmea înfloririi sale duhovnicești. Iacint, Antim, Hariton (poate toți athoniți), iar mai apoi organizatorul bisericii noastre, Nifon, și alții mai mici, fac pe dl Cloran să aducă osanale acestor primi organizatori ai bisericii muntene, de altfel, ca și emisarilor din Moldova Teodosie și Ieremia. Ceva mai deficilă e problema cu Grigorie Țamblac, asupra căruia autorul era bine să consulte (40—41) și părerile prof. Lascaris.

Capitolul despre monahismul românesc organizat sub influență athonită, nu aduce nimic nou la cele știute până acum.

Capitolul III (Rezultatul organizării Bisericii și monahismului românesc de către athoniți), în care se încearcă să se stabilească drept dată a introducerii limbii slavone ca limbă oficială a Curții la anul 1380 (vezi mai ales la pag. 126) și în care vorbind de influența artei athonite asupra celei românești (prof. Strzowski dela Viena vorbește și de o influență românească asupra Athosului!), face afirmații cam riscate, de pildă afirmând că Teodor, arhitectul dela Putna, pare a fi grec (p. 56), câtă vreme și stilul acestei mănăstiri și maistorii ei par a fi din Ardeal (N. Iorga: Ist. bis. rom. ed. II, I, 100). Este bine a urmări o influență athonită în arhitectura și pictura românească, dar să nu uităm, din măriniemie față de ei, nici geniul românesc creator de artă. Mai ales că și vestitele erminii de pictură ale lui Dionisie de Parma, ce reprezenta cel mai complet ciclu de picturi religioase, s'au păstrat în mai multe

exemplare la noi, prin mănăstirile noastre (V. Grecu: Erminiile... Cernăuți, 1936). La pag. 64 se afirmă ca și Vodița și Tismana le-a înființat grecul Hariton, la îndemnul lui Nicodim. Până acum nu se cunoștea nimic despre colaborarea celor doi athoniți și ar fi interesant să se dea dovezi că au lucrat împreună și că atunci Hariton a organizat efectiv și monahismul nostru.

În epoca administrării mănăstirilor românești de către greci (65—70) ele au fost centre de progres spiritual și cultural, dar tot grecii au fost aceia cari au făcut să decadă mănăstirile noastre prin lăcomia lor după bani, desinteres pentru administrarea mănăstirilor și prin înstreinarea tezaurelor lor. Dacă s'ar putea vorbi de o glorie a monahismului nostru, apoi aceasta numai când în fruntea lui se aflau români sau slavi Nicodim, Teoclist, Macarie, Anast. Crimca, Vasile din Poiana Mărului, Paisie Velicovschi, etc.). Grecii, cu excepția lui Luca Chipriotul, n'au prea creat la noi curente artistice și de inviorare duhovnicească. Deaceia cam respingem afirmația ce o întâlnim cu mândrie spusă în toate cărțile grecești — întâlnită până și la savantul mitropolit Hrisostom al Athenei («Αἱ ἐκκλησιαὶ Ἑσβτίας καὶ Ρωμανίας... Athena, 1923 etc., ca să nu mai pomenim de istoria din Paparrigopoulos, Carolidis, etc.) — că grecii ne-au ridicat pe noi din întunecul neștiinții. Deaceia să nu se exagereze nici în această direcție. Vorbind de relațiile economice dintre noi și Athos, autorul stabilește, după St. Nicolaescu, că prima mănăstire românească închinată este Plumbuita dată de Alexandru III la Xiro-

Minunata prăznuire dela Mânăstirea Brâncoveanu

Decâteori m'am apropiat de Mânăstirea Sâmbetei, am avut impresia că pășesc pe un loc sfânt. Așezarea ei minunată m'a fermecat, iar în piscurile munților înalți cari o străjuiesc, vedeam tot atâtea brațe uriașe ridicate în chip de rugăciune spre ceruri.

Anul acesta am fost copleșit cu deosebire. Dumnezeu ne-a hărăzit un cer senin, razele pline de lumină ale soarelui ne scâldau ca într'un har sfințitor, iar brațele rugătoare ale munților, poleite din belșug cu zăpadă, stăruiau immaculate întru preamărirea Creatorului.

În acest cadru de frumusețe dumnezească a firii, se ridică în alb immaculat Mânăstirea cu clopotnița ei, ca o poartă tainică la intrarea într'o grădină cerească. Și lângă mânăstire, în mijlocul grădinii duhovnicești, Arhipăstorul, înconjurat de preoți mulți și diaconi, în vesminte strălucitoare slujiau slujbă sfințită, iar miile de credincioși în adâncă evlavie, stăruiau și ei în rugăciune, contopindu-se cu firea, cu pădurea care înconjură, cu floricelele câmpiei, cu iarba livezilor și până sus cu brațele rugătoare ale munților înalți acoperiți cu zăpadă.

Iată aici o icoană slab zugrăvită, a celor ce am trăit la Mânăstirea Brâncoveanu, anul acesta la Isvorul Tămăduirii.

Credincioșii au venit cu miile și au ascultat sfintele slujbe și predica I. P. S. Sale Mitropolitului Nicolae, cu deosebită grijă. Lacrimi de bucurie brăzdau atâtea fețe în vremea vorbirii, iar când I. P. S. Sa și-a sfârșit cu o rugăciune minunată vorbire, toți ascultătorii au rostit după I. P. S. Sa cu glas înalt rugăciunea, fiind cuprinși cu toții de un tainic fior al sfințeniei. Mișcător a fost și momentul, când I. P. S. Sa a rostit rugăciunea de deslegare pe care miile de credincioși au ascultat-o în genuchi.

Ferice de aceia, cari au fost învredniciți de-a trăi acele ceasuri sfinte. Întors acasă, am impresia că m'am coborât dela poarta raiului, pe pământ.

Preot G. Secaș

Congresul tineretului ortodox se va ține, anul acesta, la Beograd, între 11 și 15 Septembrie. Țările ortodoxe se pregătesc de timpuriu pentru acest congres. Sperăm că România ortodoxă va fi cu cinste și vrednicie reprezentată la întrunirea dela Beograd, unde se vor debata următoarele probleme:

- Biserica și tineretul,
- " și viața zilnică,
- " și viața individuală
- " națiunea, statul,
- " și învățământul religios,
- " și cultura laică ortodoxă.

potam, iar nu Mihai Vodă din București cum s'a crezut până acum (pag. 84).

În partea II, autorul este ceva mai original. Vorbind despre mân. Cutlumuș, despre care ne-am ocupat și noi, (studiu în care am avut câteva scăpări din vedere mai ales în legătură cu o inscripție slavonă de pe turnul ei, pe care autorul nu spune cu ajutorul cui a descifrat-o, dsa neștiind slavonește p. 107) autorul stabilește că această „lavră a Țării Românești” cum o numesc documentele noastre s'a clădit de primii voievozi români și că a înălțat între zidurile ei și mulți călugări. Este acest fapt de o importanță capitală, pentru că se vede că pe la 1270 exista și la noi o tradiție de viață monahală poate anterioară venirii lui Nicodim la noi. Când P. Lemerle — care mi-a comunicat și mie aceste fapte — va publica documentele se va studia și mai amănunțit problema. Autorul urmărește apoi daniile lui Neagoe Basarab, ale Movileștilor, ale lui Mat. Basarab, C. Brâncoveanu, ale Fanarioșilor — cari toate erau cunoscute și sfârșește cu epilogul egumenului Meletie dela Clucociov (sec. XIX) care nu mai voia să mai plece dela noi din țară.

La stâlp! Curajosul cotidian românesc „Porunca Vremii” a deschis în pagina sa de Dumineca — intitulată așa de frumos: „Biserica lui Hristos” — o rubrică originală: toate publicațiile din țară, care atâta programatic ura confesională, batjocorind credința religioasă a majorității românești, vor fi aninate pe rând la cuierul ei, în văzul tuturor.

Cine credeți că s'a învrednicit de onoarea de-a o inaugura? Ați ghicit, firește! „Unirea” dela Blaj s'ar fi supărat să-i fi luat-o alta înainte. Aici nu mai merge pe rând, ca la moară, ci după viteje. Ori aptitudinile belcoase ale monitorului blăjan nu sufăr concurență. Iată ce stă scris pe tăblița de deasupra ei:

„Unirea” apare la Blaj și e redactată de profesori și preoți cu distinsă cultură academică. Are o rubrică permanentă unde, sub pretextul unor corespondenți imaginari, cari ar cere direcției acestei foi lămuriri asupra tuturor lucrurilor ce se petrec în Biserica ortodoxă, atacă și răstălmăcește absolut toate faptele, ideile și persoanele din sânul ortodoxiei românești.

Afară de această rubrică permanentă, „Unirea” reproduce sistematic, cu mare satisfacție orice atac, ori de unde ar veni, împotriva ortodoxiei. Criticii credinței noastre strămoșești sânt elogiați ferbinte și prezentați ca mari personalități, chiar când aceștia sânt ateii, ignoranții sau simpli șnapani.

Metoda de luptă a „Unirii” e profund incorectă și nedemnă. De douăzeci de ani încoace nu există publicație în România care să fi tipărit o cantitate mai mare de injurii mai triviale la adresa Bisericii de stat.

Pentru a da o idee de stilul ei, e suficient să amintim că înființarea episcopiei ortodoxe din Maramureș a fost înfierată de „Unirea” sub titlul de: „O crimă națională”.

Tendința acestei foi e să creeze o separație complectă între românii ortodocși și românii uniți, transformându-i pe aceștia din urmă într'o minoritate înstrăinată de corpul național.

În numeroase articole „Unirea” își arogă misiunea de a catoliciza întreaga țară.

Domnilor dela „Porunca Vremii”! Tot ce spuneți e perfect adevărat și cusur nu are. Dar tare mi-e teamă că mâne poimâne o să vă văd înfundând „Telefonul”... Pentru că ați îndrăznit să luați apărarea legii în care petrecem după duh. Ori, așa ceva „Unirea” — credeți-mă — nu îngăduie, nu uită, nu iartă.

Incolo, vă felicităm și vă urăm spor la lucrul început, ca să-l puteți duce la capăt. Că-i muuult!...

P. S. N'aș fi crezut să se adeverească atât de repede bănuiala mea. Nota tipărită aci fusese gata încă înainte de Paști. Dacă n'am băgat-o pe moară mai devreme, aceasta se datorește faptului că voiam să evităm observațiile supărătoare în numărul de Paști. Între timp, am primit numărul de sărbători al „Unirii” (Nr. 17 a. c.), care n'a înțeles să-și cruțe cetătorii, nici barem de

Despre mânăstirea Lavra se vorbește mai puțin (122—140), deși are cea mai bogată arhivă și încă neexplorată de nimeni, mai ales când e vorba de corespondență (acum se ocupă cu edarea actelor Lavrei I. Rouillard și P. Collomp, vol. I, 1937). Mai vaste sunt cercetările autorului în ce privește istoria schitului românesc Prodromul, aflător pe moșia Lavrei. În extindere de aproape 100 pagini (141—225) autorul folosește aproape numai literatură românească, căci cu privire la istoricul Prodromului s'a scris la noi destul. De altfel trebuie să subliniem că între cele mai des citate izvoare pentru aproape întreaga carte sunt câteva manuscrise românești scrise de călugărul Irinarh Șisman și aflate de autor în arhiva Prodromului.

A treia mânăstire studiată este Dohiarul, aleasă de autor, în afară de motivele de mai sus, poate și pentru că există o monografie asupra ei scrisă de preotul bisericii grecești din Brașov, Xrist. Ctenăs. Aici face afirmația (corectând poate exagerările influenței athonite în arhitectura și pictura moldo-valahă, vezi pag. 55—7, că arhitectura și pictura executată la Dohiar

Inviere, cu ineptiile „Telefonului”. „Porunca Vremii” e lovită pentru rubrica de care vorbeam. Și încă cu ce lovituri slabe! Dl Nichifor Crainic se poate felicita. Toți bunii ortodocși au defilat prin țarcul dosnic al „Telefonului”. În locurile mai de frunte ale gazetei împincinate ortodoxii nu căpătă ospitalitate decât dacă-și critică Biserica. Atunci numele lor se tipăresc cu literă cursivă.

Alături de dl Nichifor Crainic apare la judecată strămbă Părintele Niță Mihai. Ca să se adeverească Scriptura care zice: „nu este ucenic mai presus de învățătorul său” (Mat. 10, 24). Știți ce păcat a comis Sf. Sa? A rupt-o cu tradiția. Să ne lămurim! Frații ortodocși de peste munți se cam desinteresau în trecut de răul uniat. Lucru perfect explicabil. Ei nu simțeau boldul blajului biciindu-le răbdarea cum îl simțim noi, cari ne aflăm doar la cale de-o poștă de Târnave. Acum, lucrurile s'au schimbat. Inmulțirea cetei dreptcredincioșilor luptători trebuia să neliniștească serios Blajul și să-l facă să se mire foarte. Păr. Niță Mihai a răsoit odată „Cultura Creștină”. Și, firește, a fost surprins de toate celece se scriu într'ansa împotriva Ortodoxiei românești. Un stângaci sau un indiferent ar fi tăcut. Dar Sfinția Sa nu-i dintr'aceștia. Deci dar a pus mâna pe peană și i-a tras „Culturii unite” o scăr-măneală binemeritată. Sperăm că nu va fi cea din urmă.

Destul că mânia „Unirii” s'a revărsat de istov asupra Sf. Sale, potopindu-l cu epitețe grosolane. Ca de obicei, „Unirea” — în necunoștință de cauză sau din rea voință? — își păcălește a nu știu câta oară cetătorii când îl prezintă pe Păr. Niță Mihai ca pe-un începător care „foarte probabil” că „n'ar fi ajuns să-și vadă numele sub articole românești” dacă n'ar fi existat monumentul de rușine dela 1700. Fals, surato! Dacă n'ai știut până acum, iată îți spunem noi că Păr. Niță Mihai nu-și inaugurează scripitoarea-i carieră publicistică cu articolul care te-a tulburat pe tine. Răsoește „Gândirea” și „Starmă-piatră”. Ai să te convingi de contrarul și, dacă ai fi cavalier, ai face mea culpa. Dar cum asemenea gesturi nu se află la tine, nu ne mai rămâne decât să-l felicităm pe talentatul nostru confrate pentru onoarea de care s'a învrednicit a se împărtăși. Pentru că e de o mie de ori mai onorabil să apari la „Telefon” în tovărășia unor uriași ca dl Nichifor Crainic, decât alătura de ceice depun mărturie mincinoasă împotriva Bisericii noastre pe primele fețe ale „Unirii”. (m.)

Finis Austriae! În scripitoarea comunicare pe care a făcut-o la Academia Română — „S'a încheiat o dramă: Austria s'a prăbușit!” — dl Octavian Goga a văzut lucrurile numai așa cum putea să le vadă un român ardelean care a simțit ghiarele pajurei cu două capete sfâșiindu-i pieptul. Căci pentru noi Austria nu-i o țară germană care trebuia să se ntoarcă acasă, nici

un cuib de național-socialiști cari trebuiau, inevitabil, să înmulțească într'o zi gloria lui Adolf Hitler, ci o amintire hădă și o construcție de stat artificială și cariată a cărei prevăzută prăbușire — spre deosebire de cei de pe Tibru și Târnave — n'o să ne stoarcă lacrimi, nici regrete eterne.

Are însă acest academician cu verb colorat și sprinten ca argintul viu, un pasaj pe care-l reproducem fără nici un comentariu, pentru că ne interesează direct: „Concomitent cu politica de echilibru, rezultând din pulverizarea tuturor, s'a ivit mai târziu ideea unei preparații în vederea statului unitar pentru care convertirea la catolicism apărea ca primă etapă. Din această concepție și probabil din gândul de a produce o ruptură sufletească cu Românișmul de peste munți s'a urzit proiectul unirii noastre cu Roma, pe urma căruia optzeci de ani și mai bine ortodoxia din Ardeal a rămas văduvită de orice ierarhie bisericească. Ni s'a dat deci o lovitură crâncenă cu planul bine chibzuit al destiințării, știindu-se la Viena că cel mai de seamă criteriu al naționalității la noi e altarul strămoșesc”. Cine erau agenții desmembrării noastre, dl Goga lasă să ne-o spună Păr. Lupaș: călugărul iezuit, agentul fiscal și generalul împărătesc.

Bine că s'a dus — cu ei cu tot! (m.)

Predică în catedrala din Sibiu. Duminecă, în 1 Maiu 1938, va predica părintele A. Nanu.

Prefectura județului Sibiu face cunoscut, că locuitorii săraci cari n'au puțința materială de a-și procura drapelul național, nu vor fi trași la răspundere pentru nearborarea lui la sărbătorile naționale.

Icoanele creștine. În urma intervenirii Sfântului Sinod, prefectura județului Sibiu a oprit vânzarea icoanelor creștine de către jidovul Alexie Valda din Gherla și de către reprezentanții săi din județul și municipiul Sibiu.

Nr. 96—1938

(15) 1—1

Concurs

Parohia ortodoxă română din orașetul I. G. Duca (jud. Odorheiu), deschide concurs pentru pictarea bisericii sale, în stil bizantin.

Licitația se va ține în ziua de 22 Maiu 1938, ora 11 a. m., în capela ortodoxă din localitate. Ea se va continua, eventual, și în mod verbal.

Deplasarea pentru informații, studiu, etc. privesc pe concurenți.

Data fiind intenția de-a se face o pictură sumară, pentru locurile mai principale, atragem atenția că, este în interesul concurenților, ca înainte să ia contact cu oficiul parohial și-a cunoaște locul.

Parohia își rezervă dreptul de-a primi oferta aceluia în care are mai multă încredere.

I. G. Duca, 20 Aprilie 1938.

În numele consiliului parohial și al comitetului de construcție:

Pr. Simion Radu
paroh-precedinte
(ss) George Rădulescu, pretor
epitrop-casier

prin 1568 e o influență din arta moldovenească (230—1). Vorbește apoi, parafrazând cele spuse de Ctenăs și Iorga cu privire la închinarea mân. Slobozia lui Ianache (Ialomita) și a schitului acesteia, Apostolachi, terminând cu înstreinările obiectelor de artă românească dela aceste metoace de către egumenul grec Gavriil Smirneanul (sec. XIX).

A patra mânăstire de care se preocupă autorul nostru este cea rusească a Sf. Pantelimon, ca una care și ea a cunoscut daniile românești. După ce se preocupă prea pe larg (244—255) despre închepturile acestei mânăstiri și dacă era populată de greci sau de ruși — chestiune foarte controversată (astfel de părți introductive prea lungi și fără prea mare legătură cu subiectul mai sunt pag. 72, 80, 91—95 etc.), autorul urmărește daniile sârbo-române dintre 1347—1497, apoi epoca rusă (1497—1737) și în fine epoca greco-română (735—1821) când din dărnicia românească s'a clădit întinsa mânăstire rusească, devenită pe la finea sec. XIX un pericol aproape pentru hegemonia greacă în Athos. Ca ajutor principal la studierea

mânăstirii rusești autorul a întrebuințat „Acta praesertim graeca rossici in monte Athos monasterii”, Kiev 1873, despre care însă se spune că nu este chiar așa de serios și de critic lucrată (vezi Baudrillart-Vogt: Dictionnaire d'histoire et de geographie ecclésiastique, Paris, 1931, vol. V, art. Athos).

În încheiere, cităm câteva din cuvintele autorului: „prin încercarea aceasta, care este prima în genul ei atât în România cât și în Grecia, nu s'au rezolvat — o recunoaștem noi cei dintâiu — toate problemele în legătură cu acest subiect. Trebuie mai întâiu publicate hrisoavele și toate actele de corespondență, ca și inscripțiile tuturor mânăstirilor” și în sfârșit — ceea ce autorul a uitat să spună — tot materialul aflat pe la arhivele statului și abia după aceea ar urma studiile de critică. Deaceia teza dlui Cioran, pe lângă diploma de doctor ce i-a adus-o, rămâne, după părerea noastră, o privire de sinteză, căreia doar simetria îi strică puțin, dar nu i lipsește informația, stilul frumos și minunata conștiință tehnică.

T. Bodogae